

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Bohuslavy Drahošové a soudců JUDr. Jany Záviské a JUDr. Petra Indráčka v právní věci žalobců **a) A. Ž., b) B. Ž., c) M. N., d) J. Ž., e) K. P., f) M. L.**, všichni zastoupeni Pavlem Uhlem, advokátem se sídlem v Praze 5, Kořenského 15, procesními nástupci po zemřelém **Ladislavu Ž i g o v i**, naposledy bytem Přerov 2, Kojetínská 1829/28, zemřelého dne 20.5.2010, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem v Praze 5, Křížová 25, o přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 12.11.2009 č.j. 240816797/A, **ve věci poskytnutí jednorázové peněžní částky,**

t a k t o :

- I. Žaloba se zamítá.
- II Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] L. Ž., (zemřelému X) byla napadeným rozhodnutím zamítnuta žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky dle § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945.

[2] Žalovaná své rozhodnutí ze dne 12.11.2009 č.j. 240816797/A, jímž zamítla žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky dle § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. odůvodnila tak, že žádné důkazy na podporu uplatněného nároku ke své žádosti účastník řízení nepřipojil a ani nijak blíže nepopsal okolnosti či charakter jím tvrzeného ukrývání či soustředění do vojenského pracovního tábora z rasových důvodů. Dále v odůvodnění uvedla, že dne 7.11.2008 účastník řízení uplatnil žádost na přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., jakožto osoba z rasových nebo náboženských důvodů soustředěná do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29.9.1938 nebo se z týchž důvodů na tomto území ukrývající, ve které uvedl, že byl z rasových nebo náboženských důvodů ukrýván v letech 1941 až 1942 a posléze byl nasazen do tábora na práce v Bystrovanech a v Německu. V čestném prohlášení účastník řízení uvedl, že byl v období od 1941 do května 1942 ukrýván v okolí Bystrovan, poté chycen a dán do tábora a poté nasazen do Německa s tím, že mu byla tato doba zhodnocena v žádosti o starobní důchod. V uplatněné žádosti uvedl, že požádal MO ČR o vydání osvědčení podle zák. č. 255/1946 Sb.; z tohoto důvodu ČSSZ řízení přerušila do pravomocného skončení řízení o vydání tohoto osvědčení. Z dávkového spisu účastníka řízení je zřejmé, že mu byla pro účely důchodového zabezpečení zhodnocena doba od 13.5.1942 do 28.4.1945, kdy byl dle doložených čestných prohlášení pana O. Ž. a pana J. K. nuceně nasazen v Německu – v Hamburku. Dne 1.8.2003 účastník řízení ČSSZ zaslal originál potvrzení Svazu nuceně nasazených ze dne 10.8.1944 a originál poštovní poukázky, kterým mu bylo vyplaceno odškodnění Česko-německým fondem budoucnosti.

[3] Žalobou podanou v zákonné lhůtě se žalobce domáhal přezkoumání v záhlaví označeného rozhodnutí žalované, jímž mu byla zamítnuta žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle ust. § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. V odůvodnění uvedl, že není sporu o tom, že byl dne 25.1.1943 označen za „asociální osobu“ a dne 3.4.1943 zařazen do pracovního útvaru v Bystré. Taktéž není sporu o tom, že žalobce byl v průběhu roku 1943 postupně přearazován do pracovních útvarů dalších (Ilava – 30.6.1943, Dubnica nad Váhom – 22.12.1943). Z výpisu z kartotéky asociální osoby dále vyplývá, že žalobce byl od 12.4.1943 do 5.5.1943 internován ve státní nemocnici v Prešově, přičemž dále je uvedeno, že dne 9.5.1943 nastoupil žalobce tzv. zdravotní dovolenou. Výpis z kartotéky obsahuje též údaje o zběhnutí žalobce z pracovních útvarů. Jde zejména o údaj, že žalobce dne 12.4.1943 z pracovního útvaru v Bystré utekl a dne 14.4.1943 se na stejné místo vrátil. Výpis z kartotéky též obsahuje záznam ze dne 11.8.1943 o opětovném dodání žalobce do pracovního útvaru a údaj o jeho zběhnutí ze dne 24.10.1943. Za zběhnutí předcházejícímu dni 11.8.1943 byl žalobce potrestán 8 dny uvěznění. Z výpisu z kartotéky nevyplývá, kdy byl žalobce po posledním útěku do pracovního útvaru v Ilavě zpět předán. Je však zřejmé, že dne 22.12.1943 byl žalobce přearazován do pracovního útvaru v Dubnici nad Váhom. Do jaké doby v tomto pracovním útvaru žalobce setrval, z výpisu z kartotéky nevyplývá. Dne 29.6.1942 předložil vedoucí notář Obvodního notářského úřadu Spišský Hrušov návrh na zařazení žalobce do

pracovního tábora v Hanušovicích nad Teplou. Z tohoto dokumentu ani dalších listin, které jsou založeny u zdejšího soudu pod spis. zn. 22Ca 252/2008, nevyplývá, zda-li byl žalobce bezprostředně poté do jmenovaného pracovního útvaru/tábora zařazen. To však odpovídá dobové situaci, jelikož ani slovenské orgány veřejné moci neměly o

počtech osob do pracovních útvarů/táborů zařazených přehled. Naznačené historické okolnosti odpovídají i tvrzením žalobce, že byl do pracovního útvaru zařazen již během léta 1942. Z obsahu listiny označené jako „čestné vyhlásenie“ ze dne 25.3.1988 plyne, že O. Ž. čestně prohlašuje, že je si vědom skutečnosti o internaci L. Ž. v koncentračním táboře v Podbrezové a o jeho transportu na nucené práce v Hamburku, a to od 13.5.1942 do 28.4.1945. Ve své žádosti o poskytnutí předmětné dávky žalobce nárokoval předmětnou dávku z titulu zařazení do pracovního útvaru (tábora) od května 1942. V žádosti žalobce o odškodnění poskytované Česko-německým fondem budoucnosti, jsou obsaženy podrobnější informace o zařazení žalobce do jednotlivých pracovních útvarů. Žalobce v nich uvádí, na jakých konkrétních stavebních pracích se při zařazení do jednotlivých útvarů podílel. Jde jednak o stavbu vodního koridoru řeky Váh a dále o stavbu železniční tratě (mostu) u Kapušan. Stavba vodního díla započala v létě 1942 a již v tomto období do ní byly zapojeny jak osoby označené za asociály, tak Romové (bez asociálního kritéria). Ohledně výstavby železničního mostu je možno konstatovat, že jde zřejmě o železniční trať vedoucí z Prešova do Stránské. Od 22.6.1942 probíhal sběr dat a informací, které osoby by bylo možno na dané práce přidělit. Vyjádření shora uvedeného vedoucího notáře je zřejmě reakcí na tento pokyn. Z nastíněných souvislostí, tj. ze spojení obsahu listin a historických skutečností, lze usuzovat na převděpodobnost žalobcova zařazení do některého z pracovních útvarů již od června, popř. července 1942. Žalobce si je vědom, že „čestné vyhlásenie“ ze dne 25.3.1988 odkazuje ve věci zařazení do pracovního útvaru na datum 13.5.1942. Taktéž žalobce ve své žádosti o poskytnutí dávky odkazuje v části nároku týkající se jeho zařazení do pracovního útvaru na květen 1942. Zde však žalobce podotýká, že od doby, kdy byl v pracovních útvarech internován, uběhlo již více než 60 let. Žalobce při svých nejlepších úmyslech tvrdí, že toto datum (13.5.1942) odpovídá skutečnosti. Ve shodě s obecnými historickými údaji bere žalobce svoje tvrzení za prokázané od 1.7.1942. V žalobě je rovněž uvedena sporná otázka pojmu „vojenský pracovní tábor“. ČSSZ ve svém rozhodnutí ve věci ze dne 22.7.2008 vedeném ke sp. zn. 240 816 797/A, jenž bylo rozhodnutím Krajského soudu v Ostravě č.j. 22Ca 252/2008-42 ze dne 16.4.2009 zrušeno, uvádí, že žalobci nebylo v té části nároku, který se týkal jeho nuceného zařazení do pracovního tábora, vyhověno z toho důvodu, že nejde o „vojenský pracovní tábor“ ve smyslu ust. § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. ČSSZ vykládá pojem „vojenský pracovní tábor“ ve vztahu k náhradní branné povinnosti, kterou vykonávali Židé a Romové od roku 1940 pro své nepřipuštění k výkonu branné povinnosti ve Slovenské armádě. Zde je třeba předně upozornit na to, že ani dotčený zákon č. 261/2001 Sb. nepoužívá terminologii shodnou s pojmoslovím, které užívala slovenská legislativa upravující v rozhodné době danou oblast; a to zákon č. 20/1940 Sz., jenž užívá pouze pojmu „pracovní útvar“. Slovní spojení „vojenský pracovní tábor“ tedy není terminologií, která by jasně označovala konkrétní pracovní útvar a nelze tudíž v tomto ohledu dovozovat, že by šlo v daném případě pouze o pracovní tábory, které by nahrazovaly brannou povinnost ve Slovenské armádě v rozhodném období. Žalobce **zpřesňuje dobu, za kterou nárokuje jednorázové odškodnění, a to za dobu od 13.5.1942 do 28.4.1945 z důvodu zařazení do**

pracovního útvaru. Poté byl žalobce převezen na nucené práce do Německa. Žalobce **upřesňuje nárok z titulu ukrývání se tak, že se skrýval, pokud byl na útěku z pracovních útvarů, tj. přerušovaně během období od 1.7.1942 do 28.4.1945 a výhradně a soustavně v období od 1.1.1941 do 13.5.1942.** ČSSZ

obstarala ve věci řadu důkazních prostředků prokazujících, že žalobce byl v období od 12.4.1943 nejméně do 22.12.1943 zařazen do pracovních útvarů. Žalobce tvrdí, že jeho zařazení do pracovních táborů trvalo od 13.5.1942 do 28.4.1945. Jak bylo výše porovnáno žalobcovo tvrzení s historickými fakty, je možné a pravděpodobné, že tvrzený nárok odpovídá skutečnosti. Žalobce dále trvá na tom, že pracovní útvary, do kterých byl zařazen, je třeba posoudit jako pracovní tábory ve smyslu § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. Dobu ukrývání se, které nevybočuje z časového rámce ohraničujícího jeho zařazení v pracovních útvarech, není žalobce nad rámec ČSSZ zjištěných údajů z výše uvedených důvodů schopen zpřesnit. V té části nároku, která se týká žalobcova nepřetržitého ukrývání se v období od 1.1.1941 do 13.5.1942 není žalobce taktéž schopen poskytnout bližší informace ani navrhnout jiné důkazy. Žalobce opakovaně sděluje, že všichni svědkové jsou již mrtvi. Žalobci v rozhodné době bylo 17 let. Veškeré detailnější vzpomínky na toto období překryly hrůzy války. Navrhl zrušit napadené rozhodnutí a věc vrátit žalované k dalšímu řízení.

[4] Žalovaná ve svém vyjádření uvedla, že zamítla žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. s odůvodněním, že nebylo prokázáno splnění podmínek vymezených v ust. § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb., neboť zákon č. 261/2001 Sb. se na osoby nuceně nasazené ani na osoby zařazené do pracovního útvaru nevztahuje a zařazení žalobce do vojenského pracovního tábora nejenže bylo důkazními prostředky vyvráceno, ale je i pojmově vyloučeno a skutečnost, že by žalobce byl před zařazením do pracovního útvaru v Ilavě, Bystrém, Dubnici nad Váhom a nuceným nasazením v Německu osobou ukrývanou z rasových důvodů se nepodařilo v průběhu správního řízení pro nedostatek důkazů prokázat. Zařazení do pracovního útvaru (které byly v období druhé světové války zřizovány na území tehdejšího Slovenského státu) – dle žalobcova tvrzení v Bystrovanech a Podbrezové a dle získaných dokumentů v Ilavě, Bystrém a Dubnici nad Váhom – a následné nucené nasazení v Německu, není totožné s internací ve vojenském pracovním táboře ve smyslu § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb., kam byly umísťovány pouze osoby podléhající branné povinnosti, a není tedy ani skutečností zakládající nárok na jednorázovou peněžní částku podle § 1 odst. 3 zák. č.261/2001Sb. (osoby zařazené do některých pracovních jednotek na území tehdejšího Slovenského státu, byly za určitých okolností ve smyslu zákona č. 217/1994 Sb., nikoliv však oprávněnými osobami dle § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb.). Jak bylo žalobci opakovaně sděleno, zákon č. 261/2001 Sb. nezakládá nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky ani osobám nuceně nasazeným; těmto osobám bylo poskytováno odškodnění z Česko-německého fondu budoucnosti (Česká republika tedy těmto osobám žádné odškodnění neposkytuje). V této souvislosti též nutno zmínit, že ze žalobcem doložených dokladů bylo patrné, že za toto nucené nasazení již platbu od Česko-německého fondu budoucnosti obdržel. S ohledem na skutečnost, že zařazení žalobce do vojenského pracovního tábora v období od roku 1941 do 13.5.1942, kdy byl dle svého tvrzení nasazen v Německu, je s ohledem na příslušná ustanovení Branného zákona Slovenské republiky ze dne 18.1.1940 č.20 vyloučeno a v osobním

spise žalobcem uloženém ve Vojenském archivu, centrální registratuře v Trnavě, se skutečně žádný záznam o jeho zařazení do vojenského pracovního tábora nenachází, zabývala se žalovaná pouze otázkou, zda žalobce byl osobou ukrývanou

z rasových důvodů na území tehdejšího Československa v období od roku 1941 do května 1942, kdy se dle svého tvrzení ukrýval v okolí obce Bystrovany. Žalobce ve vztahu k ČSSZ neuvedl žádný bližší popis, okolnost či charakter jím tvrzeného ukrývání (tj. za jakých podmínek se ukrýval, v čem jeho ukrývání spočívalo, s kým se ukrýval apod.); navíc ve svém vyjádření ze dne 23.9.2009, v němž poukázal na své průběžné ukrývání následující vždy po útěku z pracovního tábora v průběhu celého období od 1.7.1942 do 28.4.1945 a soustavné ukrývání v období od 1.1.1941 do 13.5.1942, uvedl, že není v jeho silách a možnostech poskytnout přesnější informace. Současně v této souvislosti žalobce poukázal na dlouhé časové období, které již od rozhodných událostí uteklo a dále na bolestivost takovýchto vzpomínek. V této souvislosti je však nutno uvést, že v řízení o přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. nese břemeno tvrzení žadatel – účastník řízení, což znamená, že pouze na základě jeho vyčerpávajícího a jednoznačného osobního tvrzení si může ČSSZ učinit úsudek o skutečném stavu věci a činit případné kroky k jeho doplnění a prokázání v rozsahu potřebném pro rozhodnutí ve věci. Nenahraditelnost tvrzení žadatele plyne v daném případě přímo z povahy věci, neboť podkladem pro přiznání jednorázové peněžní částky je individuální situace tohoto konkrétního účastníka řízení, kterou mohl spolehlivě popsat jedině on a není v možnostech správního orgánu, aby nedostatek jeho tvrzení nahrazoval vlastními úvahami. V daném případě tedy žalovaná dospěla k závěru, že nebylo nijak prokázáno, že by žalobce byl v určité době osobou z rasových či náboženských důvodů ukrývanou. V souvislosti s názorem žalobce, že žalovaná nesprávně interpretuje pojem „vojenský pracovní tábor“ a s tím souvisejícím odkazem na důvodovou zprávu k zákonu č. 261/2001 Sb. a stenografický záznam druhého čtení v procesu projednávání zákona a argument žalobce, že pojem „vojenský pracovní tábor“ byl do zákona č. 261/2001 Sb. zařazen z toho důvodu, aby nárok na odškodnění měli i ti, kteří byli zařazeni do pracovních táborů, žalovaná uvádí (obdobně jako již uvedla v odůvodnění napadeného rozhodnutí), že důvodem pro rozšíření působnosti předmětného zákona (tj. zahrnutí pojmu vojenských pracovních táborů) byla skutečnost, že dosud nebylo v předchozích odškodňovacích zákonech pamatováno na oběti tzv. „Munkových táborů“, což byly za druhé světové války pracovní tábory určené pro Židy; současně bylo v této souvislosti uvedeno, že se toto ustanovení mělo týkat zhruba 85 občanů. Též je nutno uvést, že není pravdou, že by osoby zařazené do pracovních táborů nebo pracovních útvarů neměly nárok na odškodnění dle předchozích odškodňovacích předpisů, neboť za určitých okolností byly právě z důvodu tohoto omezení osobní svobody považovány za československé politické vězně a měly nárok na jednorázové odškodnění podle zákona č. 217/1994 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické perzekuce. Co se týče zpřesnění doby, za níž nárokuje žalobce jednorázovou peněžní částku, když požaduje zhodnotit dobu od 13.5.1942 do 28.4.1945, kdy byl zařazen do pracovního útvaru, poté byl převezen na nucené práce do Německa a dále období svého ukrývání, kdy se ukrýval, když byl na útěku z pracovních útvarů, tj. přerušovaně během období od 1.7.1942 do 28.4.1945 a výhradně a soustavně v období od 1.1.1941 do 13.2.1942, avšak není schopen pro dlouhé časové období,

které již od rozhodných událostí uteklo a dále pro bolestivost takovýchto vzpomínek uvést žádné bližší informace, žalovaná považuje za nutné uvést, že řízení o poskytnutí jednorázové peněžní částky dle zákona č. 261/2001 Sb. je ovládáno

dispoziční zásadou, tzn. že ČSSZ je povinna rozhodnout o takovém nároku, v jakém rozsahu byl žadatelem uplatněn, přičemž z ust. § 45 odst. 4 správního řádu, vyplývá, že předmět řízení je možno pouze zúžit (případně vzít žádost zpět), jeho rozšíření však není umožněno. Ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. stanoví, že nárok je nutné uplatnit písemnou žádostí u orgánu příslušného k vydání rozhodnutí nejpozději do 31. prosince 2002, jinak nárok zaniká. Pokud tedy žalobce ve své žádosti nárok vymezil obdobím 1941-1942, je zcela nepřípustné tento nárok po uplynutí stanovené prekluzivní lhůty (zde konkrétně 7 let po uplatnění nároku) rozšiřovat na delší původně tvrzené období. Žalovaná neměla k dispozici žádné dostatečně určité tvrzení žalobce, na jehož podkladě by mohla doplňovat dokazování, žalovaná vycházela právě z žalobcem poukazovaných obecně známých historických skutečností a faktů, když však žalobcem tvrzené ukrývání z rasových důvodů v letech 1941-1942 na území tehdejšího Slovenského štátu nebylo dle názoru žalované možno považovat za historicky opodstatněné, neboť německá vojska začala obsazovat slovenské území až v období Slovenského národního povstání a nebyl tedy důvod ukrývat se na tomto území z rasových důvodů před touto dobou, tj. před dnem 29.8.1944. Oporu pro tento názor lze nalézt např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 6.3.2008 sp. zn. 3Ads 122/2007-53, kde je vysloven právní názor, že „Tvrzení o zahájení ukrývání od roku 1943 či od 1.2.1944 navíc odporují obecně známým historickým skutečnostem, neboť německá vojska se v této době na uvedeném území nenacházela“. V této souvislosti žalovaná poukazuje též např. na rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 3Ads 122/2007-53 ze dne 6.3.2008, v němž byl vysloven právní názor, že „z obecného faktu, že Romové byli na druhé světové války pronásledováni, nelze rasové důvody údajného ukrývání bez dalšího dovodit“. Též např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19.12.2007 sp. zn. 3Ads 131/2007 bylo vysloveno, že: „obecné tvrzení, že Romové byli v období od 15.3.1939 do 8.5.1945 z rasových důvodů perzekuováni, není důvodem k poskytnutí jednorázové peněžní částky podle § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. z důvodu pouhé příslušnosti k tomuto etniku“. Navrhla zamítnout žalobu a současně vyslovila svůj souhlas s projednáním věci bez nařízení jednání.

[5] Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí žalované, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, v platném znění – dále jen s.ř.s.) a v souladu s dispoziční zásadou (§ 75 odst. 2 věta první s.ř.s.) byl vázán obsahem podané žaloby.

[6] Z obsahu správního spisu krajský soud zjistil, že žalobce žádostí ze dne 7.11.2002 požádal o poskytnutí jednorázové peněžní částky jako účastník národního boje za osvobození dle zákona č. 261/2001 Sb., a to jako osoba v době od 15.3.1939 do 8.5.1945 z rasových nebo náboženských důvodů soustředěná do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29.9.1938 nebo se z týchž důvodů na tomto území ukrývajících, přičemž v žádosti část věty „se z týchž důvodů na tomto území ukrývajících“ žalobce podtrhl a dále označil dobu od 1941 do

1942, a k tomu připsal: „poté nasazen do tábora na práce v Bystrovanech a dále Německo“. Dále bylo zjištěno, že Ministerstvo obrany nevydalo k žádosti žalobce osvědčení o jeho účasti na národním boji za osvobození v kategorii československý politický vězeň v době od ledna roku 1941 do ledna 1942 (rozhodnutí Ministerstva

obraný ČR, odboru mimorezortní spolupráce ze dne 19.11.2004 č.j. 333422/02/2004-7542). Žalobce byl vyzván žalovanou (výzva ze dne 18.2.2005) k předložení hodnověrných důkazů prokazujících jeho tvrzení ve smyslu odstranění pochybností o rozsahu uplatněného nároku tím, že uvede přesnou dobu tvrzeného ukrývání, zašle hodnověrné důkazy prokazující splnění podmínek nároku na jednorázovou peněžní částku příp. takové důkazy alespoň označí a navrhne jejich provedení. Žalobce v podání doručeném žalované dne 17.3.2005 předložil čestná prohlášení O. Ž. a J. K.. Oba jmenovaní prohlásili ve dnech 6.4.1998 a 25.3.1998, že pan L. Ž. byl v koncentračním táboře v Podbrezové, odkud byl eskortován do Německa s uvedením období od 13.5.1942 do 28.4.1945. Dne 23.5.2005 vydala žalovaná rozhodnutí o zamítnutí žádosti žalobce, které však bylo zrušeno rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 6.4.2006 sp. zn. 22Ca 336/2005 pro vady řízení a věc byla vrácena žalované k dalšímu řízení. V dalším řízení bylo vydáno dne 12.2.2007 pod č.j. 240816767/A další rozhodnutí žalované, jímž byl nárok žalobce zamítnut. Toto rozhodnutí bylo opětovně zrušeno rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 30.8.2007 č.j. 22Ca 219/2007-28 a věc byla vrácena k dalšímu řízení. V dalším řízení žalovaná požádala o spolupráci Ministerstvo obrany ČR a Národní archiv ČR a byly jí předloženy doklady prokazující, že byl zařazen v různých pracovních útvarech. Rovněž bylo doloženo sdělení Vojenského historického ústavu Bratislava ze dne 22.1.2008, podle kterého žalobce nemá v osobním spise uloženém ve vojenském archivu žádný záznam o zařazení do pracovního tábora. Žalované byly také předloženy doklady dohledané Ministerstvem vnitra Slovenské republiky, Slovenským národním archivem v Bratislavě, týkající se pobytu žalobce v pracovních táborech na Slovensku v letech 1942-1943, a to v Hanušovicích nad Teplou, Bystré, Ilavě, Dubnici nad Váhom. Národním archivem v Praze byly dále předloženy doklady, které žalobce předkládal Česko-německému fondu budoucnosti, v nichž uváděl, že byl vzat z „koncentračního tábora Podbrezová“ na Slovensku, poté exportován do Německa, kde byl od 13.5.1942 do 28.4.1945. Žalobce zde uvedl, že ho nejprve vzali do pracovního tábora v Dubnici nad Váhom, poté ho poslali do Podbrezovej a odtud nákladním vlakem do Hamburku, kde byl v lágru a v roce 1945 z Hamburku utekl. Žalovaná dále zjistila z dávkového spisu žalobce, že na podkladě doložených čestných prohlášení O. Ž. a J. K. ze dnů 6.4.1998 a 25.3.1998, že byl nuceně nasazen v Německu, mu byla doba od 13.5.1942 do 28.4.1945 zhodnocena pro účely důchodového zabezpečení. Součástí správního spisu je dále: Odborné stanovisko k výkladu pojmu „vojenský pracovní útvar“ a zaradenie Zaisťovacieho tábora pre Cigánovu v Dubnici nad Váhom pod tento pojem od PhDr. PaedDr. Karola Janase a Branný zákon Slovenské republiky z roku 1940 včetně důvodové zprávy.

[7] Podle ust. § 1 odst. 1 věty první zákona č. 261/2001 Sb. se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří splňují podmínky uvedené v § 1 odst. 1 bodě 1 písm. c) až f), bodě 2 a odst. 2 zákona č. 255/1946 Sb., a bylo jim o tom vydáno podle § 8 citovaného zákona osvědčení, nebo kteří mají doklad, který toto osvědčení nahrazuje (dále jen „účastník národního boje za osvobození“).

[8] Podle ust. § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. se za účastníky národního boje za osvobození podle tohoto zákona považují též občané ČR, kteří v době od 15.3.1939 do 8.5.1945 byli z rasových nebo náboženských důvodů soustředěni do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29.9.1938

nebo se z týchž důvodů na tomto území ukrývali po dobu celkem nejméně 3 měsíců a pokud za tuto dobu již neobdrželi jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 217/1994 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické persequce.

[9] S odvoláním na odstavec [6] tohoto rozsudku má krajský soud za prokázané, že žalobce v posuzované věci uplatnil nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky na základě dvou zákonných důvodů, a to jednak z důvodu skrývání se z rasových důvodů v letech 1941 až 1942 a jednak z důvodu pobytu ve vojenském pracovním táboře po roce 1942 dále, přičemž není nositelem osvědčení o účasti na národním boji za osvobození v kategorii československý politický vězeň.

[10] Z hlediska skutkových tvrzení i z hlediska dokazování je nezbytné každý ze dvou žalobcem tvrzených důvodů uvedených v odstavci [9] je posuzovat samostatně. Pokud se jedná o první z nich, tedy ukrývání se z rasových důvodů, žalobce tuto skutečnost tvrdil v podané žádosti, a to konkrétně pro období „od 1941 do 1942“. Ve správním řízení na výzvu žalované ze dne 18.2.2005 k doplnění žádosti žalobce doložil sice dvě čestná prohlášení O. Ž. a J. K., avšak tato se týkala pouze žalobcova pobytu v pracovním táboře od 13.5.1942, netýkala se jeho ukrývání na území Slovenského štátu před uvedeným datem; důvod ukrývání se z rasových důvodů žalobce nijak neupřesnil a vůči tomuto důvodu zůstal zcela nečinný. V žalobě ze dne 6.1.2010 k této otázce uvedl, že upřesňuje nárok z titulu ukrývání se tak, že se skrýval, pokud byl na útěku z pracovních útvarů, tj. přerušovaně během období od 1.7.1942 do 28.4.1945 a výhradně a soustavně v období od 1.1.1941 do 13.5.1942. Vzhledem k tomu, že od rozhodné doby uplynulo již mnoho času a s ohledem na věk, není v jeho silách a možnostech poskytnout přesnější informace, taktéž s ohledem na skutečnost, že jiní svědkové již nežijí (na jiném místě žaloby uvedl, že dobu ukrývání se, která nevybočuje z časového rámce ohraničujícího jeho zařazení v pracovních útvech, není žalobce nad rámec ČSSZ zjištěných údajů z uvedených důvodů schopen zpřesnit). V té části nároku, která se týká žalobcova nepřetržitého ukrývání se v období od 1.1.1941 do 13.5.1942 není taktéž schopen poskytnout bližší informace ani navrhnout jiné důkazy a opakovaně sděluje, že všichni svědkové jsou již mrtvi. Žalobci v označené době bylo 17 let a veškeré detailnější vzpomínky na toto období překryly hrůzy války, se kterými se z důvodu rasové nenávisti následně potýkal. Soud na základě uvedeného dospěl k závěru, že nebylo možno učinit jiný závěr, než ve shodě s žalovanou, že žalobce své tvrzení o ukrývání se na území Slovenského štátu od 1.1.1941 do 13.5.1942, resp. do konce roku 1942, nijak neprokázal, neboť nejen že nepředložil, ale ani nenavrl žádné důkazy, ba ani blíže nepopsal způsob skrývání, místa ukrývání a jiné skutečnosti. Na tomto závěru krajského soudu nic nemění ani žalobcem citovaná judikatura Nejvyššího správního soudu týkající se otázky historicky prokázané persequce romského obyvatelstva na Slovensku v průběhu 2. světové války a rozsahu prokazování skutečností tvrzených osobou uplatňující nárok na poskytnutí

jednorázové peněžní částky. Řízení podle zákona č. 261/2001 Sb. je řízením nárokovým a rozsah uplatněného nároku je plně v dispozici nárokovajícího subjektu. Ten také nese prvotní důkazní břemeno, tedy musí učinit alespoň jakési konkrétní tvrzení, od něhož lze odvíjet další činnost správního orgánu, tedy uvést alespoň

přibližné místo ukrývání, jeho délku a okolnosti ukrývání, jména osob, která o ukrývání věděla. Pravděpodobnost tvrzení žadatele nelze ověřit na základě zcela obecného tvrzení omezujícího se pouze na časový úsek, v konkrétním případě na období let 1941 a 1942. Okolnosti ukrývání nemusí být bezpodmínečně prokázány, ale musí být alespoň tvrzeny, aby jejich pravděpodobnost mohla být správním orgánem posouzena. Ač je pronásledování Romů z rasových důvodů na Slovensku v letech 1939 až 1945 historicky známou skutečností, nestačí pouhé tvrzení takové osoby, že se na území v této době ukrývala, pokud alespoň v minimálně možné míře toto nedoloží, nebo alespoň trochu věrohodně události nevylicí. V této souvislosti soud odkazuje na již konstantní judikaturu Nejvyššího správního soudu (rozsudek čj. 4Ads 68/2010-57 ze dne 29.9.2010, 4Ads 51/2007-57 ze dne 31.3.2008), dle které *postačuje, tvrdí-li taková osoba, se se na území v této době ukrývala, a toto tvrzení dokládá listinnými důkazy o svědectví osob tuto skutečnost potvrzujícími*. Jak již uvedeno, žalobce předložil čestná prohlášení dvou osob jen ve vztahu k době od 13.5.1942 do 28.4.1945 o jeho internaci v pracovním táboře a nasazení v Německu. Námitku ohledně započtení doby skrývání od 1.1.1941 do 13.5.1942 soud z výše uvedených důvodů neshledal důvodnou. Stejně tak neshledal důvodnou ani námitku co do započtení doby „ukrývání“ v období útěků z pracovních táborů, neboť samotná skutečnost, že žalobce několikrát z pracovního tábora zběhnul (dle záznamů 12.4.1943 až 14.4.1943, kdy se vrátil sám, dále od 24.10.1943 bez vyznačení data návratu, ale 22.12.1943 již přeřazený do tábora Dubnica n/V) neznamena samo o sobě, že se ukrýval z důvodu pronásledování rasy a navíc zaznamenaná doba útěků ve svém souhrnu nedává alespoň tři měsíce. Soud má za to, že pokud by vznik nároku na jednorázovou peněžní částku podle § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. byl závislý pouze na obecně známých historických skutečnostech týkajících se životních podmínek určité skupiny osob, či na způsobu zacházení s nimi, pak by zmíněné zákonné ustanovení a podmínky v něm vymezené zcela ztratily význam.

[11] Pokud jde o druhý z nárokových důvodů, tedy zařazení žalobce do pracovního útvaru v době od 13.5.1942 do 28.4.1945, soud dospěl k závěru, že ani tento žalobní bod není důvodný. Pro uznání důvodnosti této námitky je rozhodující posouzení, zda pracovní tábory, do nichž byl žalobce umísťován, svým významem lze ztotožnit s pojmem vojenský pracovní tábor, jak to má na mysli ust. § 1 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. Citované ustanovení považuje mezi účastníky národního boje za osvobození *též občany České republiky, kteří v době od 15. března 1939 do 8. května 1945 byli z rasových nebo náboženských důvodů soustředěni do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29. září 1938 nebo....*“ Žalovaná v kontextu s obsahem branného zákona Slovenské republiky ze dne 18.1.1940 zaujala stanovisko, že pracovní tábory, do kterých byl žalobce umísťován v letech 1942 až 1943 nebyly vojenskými pracovními tábory, ale tábory, kam byli soustředěni právě příslušníci romské národnosti, kteří ze zákona nepodléhali branné službě. Tyto pracovní tábory byly donucovacími zařízeními pracovního charakteru a jejich účelem byly stavby státních silnic, železnic či vodních děl. Na

rozdíl od nich vojenské pracovní tábory byly zařízeními, kam byly umísťovány pouze osoby podléhající branné povinnosti. Žalobce jako osoba nepodléhající branné povinnosti vůbec nemohl být umístěn do vojenského pracovního tábora, a jeho internace probíhala výhradně v pracovních táborech jakožto institucích výše

popsaného zaměření. Otázku pracovních táborů, ve kterých byl žalobce internován ve vztahu k vojenským pracovním táborům již soudy v minulosti řešily a v této souvislosti soud odkazuje na ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu, konkrétně např. 6A 558/2002-25 ze dne 21.8.2003, podle něhož je třeba vycházet z toho, že správní soudy ve své judikatuře vykládají pojem „vojenského pracovního tábora“ stabilně ve shodě s vymezením Historického ústavu Armády České republiky. Vojenské pracovní tábory byly vojensky organizovanými pracovními formacemi, do nichž byli zařazováni Židé a Romové. Z právního hlediska ale nešlo o věznění. Vojenské pracovní tábory vznikly zejména na Slovensku (např. VI. Robotný prapor pracovního sboru Ministerstva národnej obrany Slovenskej republiky) proto, že Židé a Romové se nesměli stát příslušníky vojska, přičemž ale povinné vojenské službě podléhalo veškeré mužské obyvatelstvo. Vzhledem k uvedenému a vzhledem k důkazním prostředkům založeným v dávkovém spise, soud má za to, že žalobce nebyl zařazen do vojenského pracovního tábora, do něhož byli především zařazováni ti, kteří podléhali povinné vojenské službě, ale byl zařazován do pracovních táborů (Bystré, Ilava, Dubnica nad Váhom) s jiným režimem, na nějž se ust. § 1 odst. 3 zák. č. 261/2001 Sb. nevztahuje. S odkazem na znění zákona č. 261/2001 Sb. nároky tam uvedené nevznikají všem, ale jen některým kategoriím účastníků národního boje za osvobození. Soud nezpochybňuje skutečnost, že žalobce byl-li internován do pracovních útvarů v roce 1943 a trpěl příkořími i újmou, avšak z hlediska zákona č. 261/2001 Sb., kde jsou podmínky tam uvedených nároků striktně vymezeny, není možno vznik podmínek nároku na odškodnění dle citovaného zákona u žalobce dovodit.

[12] V neposlední řadě se soud zabýval z úřední povinnosti otázkou, zda žalovaná napadeným rozhodnutím realizovala rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 16.4.2009 čj. 22Ca 252/2008-42, kterým bylo rozhodnutí žalované ze dne 22.7.2008 čj. 240816767/A zrušeno pro vady řízení a věc vrácena k dalšímu řízení. Vada řízení byla spatřena v porušení ustanovení § 36 odst. 3 zák. č. 500/2004 Sb., když žalobci nebyla dána možnost před vydáním rozhodnutí se vyjádřit k podkladům pro jeho vydání. (Podle ust. § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb. nestanoví-li zákon jinak, musí být účastníkům před vydáním rozhodnutí ve věci dána možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí; to se netýká žadatele, pokud se jeho žádosti v plném rozsahu vyhovuje, a účastníka, který se práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí vzdal.). Tato vada byla napravena přípisem ze dne 9.9.2009 adresovaným a zaslaným zástupci žalobce.

[13] Z důvodů uvedených v odstavcích [10 a 11] soud žalobu zamítnul, přičemž rozhodl se souhlasem účastníků řízení bez jednání dle ust. § 51 s.ř.s.

[14] Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn ust. § 60 odst. 1 věty první s.ř.s., dle kterého má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch

neměl. Vzhledem k tomu, že úspěšné žalované podle obsahu soudního spisu žádné náklady s tímto řízením nevznikly, bylo rozhodnuto tak, jak ve výroku uvedeno.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě do dvou týdnů ode dne doručení tohoto rozhodnutí. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotovení u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí č. 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodu uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnuto doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Ostravě dne 24. září 2012

JUDr. Bohuslava Drahošová
předsedkyně senátu